ולו [א] תאנת שילה מקום שכל הרואה אותו מתאנח עליו על אכילת קדשים שלו רבי אבהו אמר אמר קרא [1] בן פרת יוסף בן פרת עלי עין עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו [ב] שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה רבי יוסי ברבי חנינא אמר [א] [2] ורצון שוכני סנה עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל [ג] בין השנואין תנא [ב] רואה שאמרו [ד] רואה כולו ולא המפסיק בינו לבינו אמר ליה רבי שמעון בן אליקום לר' אלעזר [ג] אסברא [ה] לך כגון [ג] בי כנישתא דמעון אמר רב פפא רואה שאמרו לא רואה כולו אלא [ו] רואה מקצתו בעי רב פפא [ד] עומד ורואה יושב ואינו רואה מאי [ז] בעי ר' ירמיה עומד על [ח] גבי הנחל ורואה (יושב) [ט] בתוך הנחל ואינו רואה מאי תיקו כי אתא רב דימי אמר רבי [י] בשלשה [יא] מקומות שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב וגבעון ובית עולמים [ד] ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר [3] חופף עליו כל היום [ה] כל חפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין כי [יב] אזיל אביי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד ברא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן והכתיב [4] ויטש (את) משכן שילה [יג] וכתיב [5] וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר אמר רב אדא [יד] מאי קא קשיא ליה דלמא שכינה בחלק בנימין וסנהדרי [טו] גדולה בחלק יוסף מדמצינו [טז] בבית עולמים דשכינה בחלקו של בנימין [ו] וסנהדרין בחלק יהודה אמר [יז] ליה הכי השתא התם מיקרבן נחלות גבי הדדי הכא מי מקרבן הכא [יח] נמי מקרבן [ז] כדאמר רבי חמא בר' חנינא רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבלעה ה"נ רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין והיינו דכתיב [6] תאנת שילה כתנאי [3] חופף עליו זה מקדש ראשון כל היום זה מקדש שני ובין כתיפיו שכן אלו ימות המשיח רבי אומר חופף עליו זה העולם הזה כל היום אלו ימות המשיח ובין כתיפיו שכן זה העולם הבא [ח] ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת [ט] ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה [יט] ז' שכבשו וז' שחלקו ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע נשתיירו לשילה ג' מאות ושבעים חסר אחת ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת מנלן דאמר מר [י] שנה ראשונה עשה משה את המשכן שניה הוקם המשכן ושלח משה מרגלים שבגלגל ארבע עשרה שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן דקאמר כלב [7] בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' אותי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי וכתיב ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה כי עבריה לירדן בר כמה הוי בר שבעין ותמני וקאמר [8] בן חמש ושמונים שנה הרי שבע שכבשו ושבע שחלקו מנלן איבעית אימא מדשבע [כ] שכבשו שבע נמי שחלקו ואיבעית אימא מדלא משכחת לה [9] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע מנ"ל דכתיב [10] ויהי כהזכירו את ארון האלהים [כא] [11] ותנא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב ובאו לגבעון וכתיב [20] ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' הני עשרים שנה עשר [כב] שנה [ט] שמלך שמואל בעצמו ושנה שמלך שמואל ושאול ושתים שמלך שאול ושבע [כג] דדוד

רש"י

ולו תאנת שילה. תפשתיו ולא תלאתיו כמקרא אבל תלאתיו ועבר [כד] מזרחה תאנת שילה (יהושע טז): תאנת. לשון תאניה ואניה (איכה ב). שהיו מתאנחין ורואין [כה] שמשם היו זוכרין אכילת קדשים שהיתה במקום מראיתו: (א) שאינו שלו. אשת אדוניו: בן פרת יוסף. לשון פריה ורביה. מקום אכילת קדשים נתרבה לו על ידי העין ושילה בחלקו של יוסף היתה כדכתיב (תהלים עח) וימאס באהל יוסף וגו' אחר ויטש משכן שילה כתיב: ורצון. ע"י רצון שלא רצה ליזון ממה שאינו שלו: בין השנואים. שילה קדשיו נאכלין אף בגבולי שאר שבטים ששנאוהו: אסברא (ב) לי. הראני דוגמא לדבר: בי כנישתא דמעון. משם היו רואין את שילה ולא היה דבר מפסיק: לא רואה את כולה. [כו] לראות משם את כולה שילה אלא מקצת: חד ברא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן. נראה בעיני כי אביו של אביי כייליל שמו: מי מקרבן. שילה וגבול נחלת בנימין: תאנת שילה. על [כז] שהיה בנימין מתאונן עליה: העולם הזה. כל מקום ששרתה שכינה ואף שילה ונוב וגבעון: נשתיירו לשילה. מארבע מאות ושמונים מיציאת מצרים לבנין הבית שס"ט: שניה הוקם המשכן. דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש הראשון וגו' (שמות מ): וקאמר כלב. בשעת חילוק כשבא לתבוע חברון בן מ' שנה וגו' והיא היתה השנה השניה נתעכבו במדבר עוד שלשים ושמונה שנה נמצא כלב בן ע"ח שנים כשעברו הירדן וקאמר בשעת חילוקה בן חמש ושמונים שנה הרי שבע נשתהו לכיבוש: מדשבע כיבשו שבע חילקו. סברא בעלמא היא: ואיבעית אימא מדלא אשכח [כח] י"ד שנה אחר (ג) שהוכתה העיר. דלא [כט] מיתוקם קרא דכתיב ביחזקאל [פרק מ] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר בראש השנה שנאמר [ל] בעשור לחדש היה דבר ה' אלי וגו' ודרשינן במסכת ערכין (דף יב.) איזו היא שנה שראש השנה בעשור לחדש הוי אומר זה יובל ולא מנו שמיטין ויובלות אלא לאחר ירושה וישיבה וכי אמרת דשנות כיבוש וחילוק י"ד הוו ודלית [לא] להו ממנין היובלות משכחת לה דחרב הבית בשנת ל"ו ליובל והוה ליה שנת היובל שנת י"ד שנה אחר שנה שהוכתה העיר ואי לא לא משכחת לה. כיצד ויהי בשמונים שנה וד' מאות שנה וגו' ויבן הבית לה' לא מהן מ' שהיו במדבר נמצא משבאו לארץ עד שנבנה הבית ארבע מאות וארבעים והבית עמד ד' מאות ועשר הרי ח' מאות וחמשים הרי י"ז יובלות שלימים לא מהן י"ד שכבשו ושחלקו שלא מנו יובלות נמצא בית חרב קודם השלמת היובל י"ד שנה והכי תניא בהדיא בערכין (שם:) י"ז יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ עד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר כן נמצא בית חרב בתחילת היובל ואי אתה מוצא י"ד שנה אחרי אשר הוכתה העיר אלא לא מהן שבע שכבשו ושבע שחלקו ואתה מוצא ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר: חרבה נוב. ע"י שאול: בקרית יערים. שם נתנוהו לסוף ד' [לב] חדשים שעמד בשדה פלשתים שנאמר (שמואל א ה) ותכבד יד ה' אל האשדודים והחזירוהו בעגלה חדשה ונתנוהו שם ועשה שם עשרים שנה עד שהביאו דוד משם בשנה ראשונה שנעשה מלך על כל ישראל שהיא שנה שמינית למלכו על יהודה: הכי גרסינן עשרה דשמואל עצמו. שהיה שופט לבדו משמת עלי עד שמלך שאול ובמסכת תמורה (דף יד: וטו.) ה"ג לה עשר שנים שמלך שמואל לעצמו [לג] דאותה שנה ששאלו להם מלך היא שנה עשירית לשמואל הרמתי ושנה אחת מלכו שמואל ושאול יחד שהיה שאול הולך אחר עצת שמואל עד שסרח במעשה אגג וסר שמואל מעליו כדכתיב (שמואל א טו) ולא יסף שמואל לראות את שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים והן שכתב במקרא (שם יג) ושתי שנים מלך על ישראל דלא חשיב אותם דמלך שמואל בהדיה והיינו דאמרינן במסכת תענית (דף ה:) מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים ומחצה תפלתו של שמואל ברמה [לד] דבחצי שנה ראשונה סרח ונגזרה עליו מיתה אלא שעמדה לו תפלת שמואל ושבע שמלך דוד בחברון על יהודה ולכשהמליכוהו כל ישראל עליהם הביא את הארון מקרית יערים עיר [לה] דוד הרי עשרים [לו]:

דכתיב

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הל' ג:

◆

תורה אור השלם

1. בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור: בראשית מט, כב
2. וממגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו: דברים לג, טז
3. לבנימן אמר ידיד יהוה ישכן לבטח עליו חפף עליו כל היום ובין כתפיו שכן: דברים לג, יב
4. ויטש משכן שלו אהל שכן באדם: תהלים עח, ס
5. וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר: תהלים עח, סז
6. ויצא הגבול הימה המכמתת מצפון ונסב הגבול מזרחה תאנת שלה ועבר אותו ממזרח ינוחה: יהושע טז, ו
7. בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד יהוה אתי מקדש ברנע לרגל את הארץ ואשב אתו דבר כאשר עם לבבי: יהושע יד, ז
8. בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יהוה ויבא אתי שמה: יחזקאל מ, א
9. בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד יהוה ויבא אתי שמה: יחזקאל מ, א
10. ויהי כהזכירו את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער ותשבר מפרקתו וימת כי זקן האיש וכבד והוא שפט את ישראל ארבעים שנה: ש"א ד, יח
11. ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי יהוה: ש"א ז, ב

◆

מוסף רש"י

ובה היה מזבח בנוי. (עי' לעיל נג: בארוכה) והיה בנימין הצדיק. לפיכך זכה הקדש שכן עמיד לגיות ומצטער עליה (מגילה כו.): חופף. כמו נזיר חופף ומספסף (שבת נ:) פרוטייר"ל בלע"ז, כאדם המחכך ודוחק (נזיר נז.). כאדם המתחכך מחמת שאינו מגיע קומתו (יומא יב.). אדם המצטער חופף ומתחכך בבגדיו, לשון שפשוף, כמו נזיר חופף ומספסף (מגילה כו.): בר שבעין ותמני. דמשלוח מרגלים עד שנכנסו לארץ ליכא אלא ל"ח, לבר משנת השילוח, דהא בשניה ליציאת מצרים נשתלחו: מדלא משכחת לה בארבע עשרה שנה כו'. דליכא יובל אי לא מדלית ארבע עשרה לכיבוש ולחילוק (ערכין יג.): שמלך שמואל בעצמו. יחידי בלא שאול. הלכך שנה עשירית ליה נמנית באותן מ' שנה [ושנה אחת שמלך כי דשמואל לא העמיד מלך אלא באמצע שנת י"א ולא היתה שלימה לשאול כי מקצתה היה שמואל נגידן. ל"ו מלך דוד קודם למרדו של אבשלום [הרי ארבעים] הא מילתא פירש רבי במקום אחר כן [לפי שמשהתחיל שמואל לנהוג שררה לא הוי אלא י"ג שנה, לא מהן ד' אחרונים להבלים ל"ו לדוד נמצא שהיתה] שנה עשירית [לשמואל היתה] לגדולתו של שמואל ולא נפקא לן מקרא בהדיא אלא מדלא משכחת לה מ' שנה למניינא [illegible] שנה י"ג לשמואל ושאול ופלשתים [illegible] פלשתים ז' חדשים [ואמרינן] הביאוהו פלשתים [illegible] כדכתיב (שם, ו) ויוסף עוד דוד וגו' [illegible] ישראל עם שמואל [שנה אחת ושאול בעצמו] [illegible] שמת שאול וכתיב (שם, כו) ויהי מספר הימים [illegible] [illegible] מורא שמונת יצלח ישנה [illegible] (תמורה טו.):

מסורת הש"ס

א) עי' ירושלמי מגילה פ"א ה"ב כל הענין, ב) שבת קלט. יבמות סד: ב"ק צט: חולין צז., ג) כעין זה ע"ז לט., ד) ספרי ברכה שנב, ה) עיין מכילתא ס"פ יתרו, משפטים ספ"ד, ו) לעיל נג: יומא יב. מגילה כו. ספרי שם, אבות דר"נ פ' ל"ה, ז) סדר עולם פי"א, ירושי' מגילה ספ"א, ח) [תענית כג. סנהדרין סט: ערכין יג.(ב)] [תמורה יד: טו.]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאינו שלו נ"ל אחר ד"ה בן פרת: (ב) ד"ה אסברא לך הראינך: (ג) ד"ה ואיבעית אימא וכו' אחר אשר הוכתה העיר:

◆

גליון הש"ס

גמ' אסברא לך. ברש"י הגי' אסברא לי. ובס' הדורות בהקדמה אות ל' כתב שכן עיקר:

◆

שינויי נוסחאות

א] פ"א ועלה [צ"ל ונסב (דק"ס)] הגבול מזרחה תאנת שילה (יש"ש. וכ"ה בילקוט דברים תתקי"א. ועי' רש"י: ב] שאינו שלה [וצ"ל להלן וכרש"י] תזכה ותאכל בקדשים כמלא עיניה שלה (יש"ש): ג] ותאכל בקדשים בין השנואין [כצ"ל השנואים] שלה (יש"ש): ד] שאמרו כל שהוא רואה ואין דבר מפסיק בינו וכו' כצ"ל וכ"ה בכ"י (צ"ק): ה] גי' כתה"י ושמ"י אסברה לי א"ל כגון. וכ"ג רש"י ועי' גלה"ש ובליקוטים בעמ' הקודם. אך הב"ח תיקן כרש"י כלפנינו: ו] אלא אפילו מקצתו (יש"ש): ז] מאי תיקו (כ"י): ח] צ"ל על שפת הנחל (יש"ש): ט] יושב. בכ"י גרים ליה. ועי' פ"מ שמיישב גירסא זו דמיבעיא ליה באת"ל גבי יושב דאינו אוכל, מ"מ ביושב בנחל יש לומר דאוכל משום דאי לא היה בנחל היה רואה אף ביושב, או דילמא לא שנא: י] תיבת רבי נמחק (יש"ש): יא] צ"ל בארבע [וכ"ה בעין ועי' רש"י לקמן קיט ע"א ד"ה נוב וגבעון חדא חשיב להו (הגר"ב): יב] תיבת כי נמחק (יש"ש): יג] שילה וגו' (יש"ש). וכתכ"י מסיים אהל שכן באדם: יד] אדא בר מתנה (יש"ש): טו] צ"ל וסנהדרין, ותיבת גדולה נמחק (יש"ש): טז] צ"ל בדרך שמצינו (יש"ש): יז] אמרי הכי השתא כצ"ל (ש"מ וכ"י צ"ק): יח] צ"ל אמרי הכא (יש"ש): יט] י"ד שנה. וכן להלן י"ד שנה (כ"י צ"ק): כ] מדשבע כבשו שבע חלקו (יש"ש): כא] בכ"מ נוסף וגו'. ובכתה"י איתא הפסוק בשלמותו: כב] הגה' בכתה"י וכל דפי' היינו אחת עשרה שנה שמלך שמואל בעצמו ושתים שמלך שאול [כצ"ל ושמואל] ושבע שמלך דוד בחברון. [אך כי יש קצת שינויים בין הנוסחאות, מ"מ הענין אחד], ולפנינו נדפס כהגהת כת"י עפ"י רש"י: כג] ושבע שמלך דוד בחברון דכתיב (כתה"י וש"מ). וכצ"ל גם לגי' רש"י: כד] צ"ל ונסב הגבול (גליון): כה] בכ"י כשהיו רואין: כו] אין צריך לראות משם כו' אלא מקצתה (כ"י, ב"ש): כז] על שם שהיה (יש"ש): כח] צ"ל משכחת (יש"ש) ולפנינו כגמ' משכחת לה: כט] צ"ל מדלא (יש"ש): ל] תיבת שנאמר נמחק (רש"ש): לא] צ"ל ומדלית (צ"ק וכ"ה בכ"י): לב] צ"ל שבעה (רב"ש): לג] בעצמו (כ"י): לד] הרמתי (כ"י): לה] צ"ל לעיר (רש"ש): לו] עשרים וכתיב והימים כצ"ל והד"א (ב"ש והרש"ש), ועי' כפף שאמרו בס"א אות א':

ליקוטים

א"ל ר"ש בן אליקום לר"א אסברא לך. פירש"י אסברא לי הראני דוגמא לדבר עכ"ל. נראה ממשמעות רש"י כאלו רשב"א אמר לר"א שיסביר לו, היפך ממשמעות לשון הגמרא. ואין הכרע איזה גירסא נכונה, אם גי' הגמרא א"כ ברש"י ט"ס וצ"ל אסברא לך אראך דוגמא, ע"כ פקח עיניך וראה בכתובות (דף נ' ע"ב) ר"ש בן אליקום קרא את ר"א רבי, ובזבחים (דף סה ע"ב) אמר ר"ש ב"א אמר ר"א בן פדת דהוא פתח ר"א, הרי רשב"א אמר משום ר"א א"כ ר"א רבו של רשב"א, וכן בב"ב (דף פא ע"א) אמר ר"ש ב"א לר"א כו' א"ל ר"א תשאלני בבית המדרש כדי לביישני. וא"כ אחר שזכינו לדין דר"א רבו דרשב"א א"כ גירסת רש"י נכונה דר"ש ב"א אמר לר"א אסברא לי הראני דוגמא וק"ל (ס' הדורות בהקדמה אות ל):